

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG ĐÀO TẠO NGHỀ CHO LAO ĐỘNG NÔNG THÔN TỈNH HÒA BÌNH

LÊ HƯƠNG GIANG*
ĐÔNG THỊ HỒNG**

Lao động nông thôn có vai trò, vị trí chiến lược trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương. Công tác đào tạo nghề cho lao động nông thôn được Đảng, Nhà nước xác định là nhiệm vụ quan trọng nhằm nâng cao chất lượng lao động, giải quyết việc làm tại chỗ, tăng thu nhập, đồng thời chuyển dịch cơ cấu lao động, góp phần bảo đảm an sinh xã hội tại địa phương. Trên cơ sở phân tích thực trạng, bài viết đề xuất một số giải pháp nâng cao chất lượng đào tạo nghề cho lao động nông thôn tỉnh Hòa Bình trong thời gian tới.

Từ khóa: Đào tạo nghề; lao động nông thôn; bảo đảm an sinh xã hội; tỉnh Hòa Bình; nâng cao chất lượng.

Rural laborers play a crucial role in the local socio-economic development. The Party and State determine the training of vocational skills for rural laborers a significant task to improve the quality of labor, address local employment, increase income, and restructure the labor force, thereby contributing to ensuring social welfare in the locality. Based on an analysis of the current situation, this article proposes several solutions to enhance the quality of vocational training for rural laborers in Hoa Binh province in the upcoming period.

Keywords: Vocational training; rural laborers; social welfare assurance; Hoa Binh province; quality improvement.

NGÀY NHẬN: 12/10/2023 NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 12/12/2023 NGÀY DUYỆT: 15/01/2024

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.336.2024.754>

1. Thực trạng đào tạo nghề cho lao động nông thôn tỉnh Hòa Bình

a. Về quan điểm, chủ trương

Hòa Bình là tỉnh miền núi, cơ cấu dân số (đến ngày 01/4/2022) ở khu vực nông thôn là 720.050 người, chiếm 84,3%; lực lượng lao động làm trong lĩnh vực nông nghiệp chiếm trên 60% lao động của toàn tỉnh¹. Xác định đào tạo nghề cho lao động nông thôn là chủ trương lớn có tác động đến nhiều mặt trong

quá trình phát triển kinh tế - xã hội ở Hòa Bình, nhiều năm qua, các cấp chính quyền tỉnh đã chủ động xây dựng nhiều nghị quyết chuyên đề, đề án, kế hoạch và thực hiện các chính sách hỗ trợ đào tạo cho từng nhóm đối tượng đặc thù. Đặc biệt, các huyện, thành phố, xã, phường, thị trấn đã thành lập và kiện toàn Ban Chỉ đạo thực hiện Đề án

* TS, Trường Đại học Lao động - Xã hội

** TS, Trường Đại học Lao động - Xã hội

1956² và ban hành quy chế hoạt động, giao nhiệm vụ cụ thể từng thành viên thực hiện công tác đào tạo trình độ sơ cấp và đào tạo thường xuyên cho lao động nông thôn trên địa bàn. Đến nay, hệ thống các văn bản chỉ đạo, điều hành về lĩnh vực giáo dục nghề nghiệp ngày càng đầy đủ và hoàn chỉnh, tạo điều kiện thuận lợi trong quá trình triển khai và thực hiện.

Các cơ quan quản lý nhà nước ở địa phương đã chủ động trong việc xây dựng kế hoạch đào tạo nghề cho lao động nông thôn hàng năm, chỉ đạo thực hiện phương châm: “Chỉ đào tạo khi xác định được việc làm và thu nhập sau đào tạo”; đào tạo theo thể mạnh của địa phương, quy hoạch phát triển sản xuất, quy hoạch phát triển kinh tế - xã hội và quy hoạch xây dựng nông thôn mới, gắn với giải quyết việc làm và bảo đảm an sinh xã hội tại mỗi địa phương...

Bên cạnh đó, tỉnh đề cao vai trò của công tác điều tra, rà soát và dự báo nhu cầu đào tạo cho lao động nông thôn; tiến hành khảo sát bổ sung danh mục ngành, nghề đào tạo theo nhu cầu đăng ký học thực tế của người lao động nông thôn, nhu cầu sử dụng lao động của doanh nghiệp và xã hội, qua đó xây dựng kế hoạch đào tạo hàng năm sát thực tế. Đồng thời, tuyên truyền, vận động người dân thay đổi cách xác định, lựa chọn ngành, nghề phù hợp, giảm dần tỷ trọng nông - lâm nghiệp, thủy sản, tăng tỷ lệ lao động được đào tạo trong các lĩnh vực công nghiệp, xây dựng và dịch vụ, thương mại, góp phần chuyển đổi cơ cấu lao động và các ngành, nghề nông thôn, bảo đảm nguồn nhân lực có tay nghề, thúc đẩy quá trình xây dựng nông thôn mới trên địa bàn.

b. Một số kết quả đạt được

Mạng lưới cơ sở giáo dục nghề nghiệp và đội ngũ giáo viên, giảng viên, cán bộ quản lý được mở rộng và ngày một nâng cao về chất lượng. Tính đến cuối năm 2022, toàn tỉnh có

25 cơ sở giáo dục nghề nghiệp đã được kiểm tra, cấp giấy chứng nhận đăng ký hoạt động giáo dục nghề nghiệp, đủ điều kiện để tổ chức tuyển sinh đào tạo, trong đó có 4 trường do trung ương quản lý và 21 trường, trung tâm do địa phương quản lý, cụ thể: có 6 trường cao đẳng, 4 trường trung cấp, 12 trung tâm giáo dục nghề nghiệp và 3 cơ sở có tham gia đào tạo nghề nghiệp. Đội ngũ nhà giáo hiện có 1.103 người, về trình độ đào tạo sau đại học: 169 người, chiếm 15,3%; đại học: 602 người, chiếm 54,6%; cao đẳng, cao đẳng nghề: 143 người, chiếm 13%... Đội ngũ cán bộ quản lý 234 người, trong đó có trình độ sau đại học: 117 người, chiếm 50%; đại học: 108 người 46,2%...³.

Các cơ sở đào tạo nghề trên địa bàn tỉnh đã mở rộng quy mô đào tạo theo hướng đa ngành, đa nghề và sát với thực tiễn nhu cầu xã hội; tích cực đổi mới chương trình, giáo trình, học liệu và xây dựng danh mục thiết bị dạy học. Công tác phát triển đội ngũ giáo viên, cán bộ quản lý đào tạo luôn được quan tâm và đáp ứng theo quy định; đẩy mạnh rà soát, đánh giá, xếp loại nhà giáo về chuyên môn, nghiệp vụ, từ đó xây dựng kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng nhà giáo... Đến nay, đội ngũ cán bộ quản lý, nhà giáo cơ bản bảo đảm về trình độ chuyên môn, năng lực quản lý, nghiệp vụ sư phạm và có khả năng đảm nhận giảng dạy cả lý thuyết và thực hành.

Trong 10 năm (2009 - 2019), với sự hỗ trợ đầu tư về cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy nghề đối với các cơ sở dạy nghề, tổng số lao động được đào tạo là 51.207 lao động, kinh phí hỗ trợ người học trên 70 tỷ đồng, tỷ lệ lao động qua đào tạo nghề toàn tỉnh năm 2019 đạt 48,3%. Tỉnh đã giải quyết việc làm cho trên 177.000 lao động, bình quân 16.000 lao động mỗi năm (trong đó có 4.000 người xuất khẩu lao động)⁴. Trong giai đoạn từ năm 2016 đến hết 6 tháng đầu năm 2019, tỉnh đã triển khai 496 lớp đào tạo cho 14.369 người

lao động, đạt 40,8% so với kế hoạch. Trong đó, 263 lớp đào tạo nghề nông nghiệp cho 8.049 người lao động; 233 lớp đào tạo nghề phi nông nghiệp cho 6.230 người lao động⁵. Chính sách đối với người học đã được hỗ trợ đúng và đủ theo định mức quy định. Kết quả giai đoạn 2018 - 2022 đã tổ chức tuyển sinh đào tạo cho 80.812 người. Trong đó, trình độ cao đẳng, trung cấp: 14.587 người; sơ cấp, dạy nghề dưới 3 tháng: 66.225 lượt người. Tỷ lệ lao động qua đào tạo tính đến hết năm 2022 đạt 59,2%, tỷ lệ người học có việc làm sau tốt nghiệp đạt trên 80%⁶.

Có được kết quả trên là nhờ sự quan tâm, chỉ đạo quyết liệt của Tỉnh ủy, Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân tỉnh, các cấp chính quyền địa phương, cũng như sự vào cuộc của các ban, ngành, đoàn thể, các tổ chức chính trị - xã hội và của chính người dân... Tỉnh cũng luôn đặc biệt coi trọng công tác đánh giá tình hình thực hiện đào tạo. Tại cấp huyện đã ban hành kế hoạch kiểm tra, giám sát công tác đào tạo cho lao động nông thôn năm 2022 và triển khai thực hiện lồng ghép với các đợt kiểm tra do tỉnh triển khai cùng các đợt công tác, kiểm tra, giám sát của huyện, chỉ đạo cấp xã thường xuyên giám sát các lớp học về thời gian giảng dạy của giáo viên, thời gian học tập của học viên, việc triển khai thực hiện mô hình lớp học... Thông qua các cuộc kiểm tra, giám sát đã chỉ ra những tồn tại, khuyết điểm trong quá trình tổ chức thực hiện và các bên sớm có kế hoạch khắc phục để công tác đào tạo nguồn nhân lực nói chung và dạy nghề cho lao động nông thôn ở Hòa Bình nói riêng đi vào nền nếp và có sự phát triển bền vững.

c. Một số hạn chế

Bên cạnh những kết quả đạt được, việc thực hiện chương trình đào tạo nghề cho lao động nông thôn tỉnh Hòa Bình vẫn còn một số tồn tại, hạn chế:

(1) Nhận thức chưa sâu sắc của một số

chính quyền cơ sở về vai trò của đào tạo nghề cho lao động nông thôn để chuyển đổi ngành nghề, phát triển kinh tế; chưa tích cực tuyên truyền, vận động người dân tham gia học nghề.

(2) Chỉ tiêu về số lượng người lao động được đào tạo nghề chưa đạt kế hoạch đề ra; công tác đào tạo nghề chưa đáp ứng được nhu cầu của phát triển, đặc biệt là những ngành nghề mới, phục vụ yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông thôn. Đào tạo nghề chưa thực sự gắn với quy hoạch phát triển sản xuất; còn một bộ phận người lao động chưa áp dụng được nghề đã được đào tạo vào thực tiễn công việc.

(3) Công tác đào tạo nghề còn chưa đáp ứng tốt tiêu chí tuyển dụng của doanh nghiệp, chưa theo kịp về công nghệ và kỹ năng mềm cần thiết; chưa tổ chức khảo sát toàn diện về nhu cầu học nghề trên địa bàn tỉnh để có kế hoạch đào tạo nghề đáp ứng yêu cầu của thị trường lao động.

(4) Việc đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị đào tạo, giáo dục nghề nghiệp còn dàn trải, một số cơ sở đào tạo chưa quản lý, sử dụng hiệu quả dẫn đến lãng phí.

(5) Đội ngũ giáo viên cơ hữu còn thiếu về số lượng, kinh nghiệm thực tế sản xuất chưa cao; chế độ phụ cấp cho giáo viên sau sáp nhập các trung tâm giáo dục nghề nghiệp - giáo dục thường xuyên còn có những vướng mắc chưa được giải quyết.

(6) Mức kinh phí hỗ trợ đào tạo nghề thực tế còn thấp, dàn trải, quá trình giao kinh phí hỗ trợ còn chậm, việc vay vốn phát triển sản xuất sau đào tạo còn khó khăn.

3. Một số giải pháp nâng cao chất lượng đào tạo nghề cho lao động nông thôn tỉnh Hòa Bình

Thứ nhất, tăng cường công tác tuyên truyền về chính sách đào tạo nghề cho lao động nông thôn, về ý nghĩa, mục đích công tác đào tạo nghề nhằm tạo sự chuyển biến về

nhận thức và hành động của cán bộ, đảng viên, người lao động trong thực hiện công tác đào tạo nghề cho lao động nông thôn nói riêng và phát triển nguồn nhân lực của tỉnh nói chung, góp phần triển khai hiệu quả những mục tiêu và nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội, ổn định chính trị, an ninh - quốc phòng và bảo đảm an sinh xã hội.

Thứ hai, phát triển đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý đào tạo theo hướng chuẩn hóa về trình độ chuyên môn, nghiệp vụ và kỹ năng nghề. Cùng với đó, đẩy mạnh phát triển, đổi mới các chương trình đào tạo, gắn với đặc thù các ngành, nghề trên địa bàn; tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin, xây dựng các phương pháp đào tạo mới, như: đào tạo trực tuyến, đào tạo từ xa... Tập trung triển khai nhân rộng các mô hình đào tạo có hiệu quả, đồng thời tăng cường công tác kiểm tra, giám sát, đánh giá tình hình thực hiện kế hoạch đào tạo nghề cho lao động nông thôn trên địa bàn toàn tỉnh.

Thứ ba, đẩy mạnh liên kết, phối hợp giữa cơ sở giáo dục nghề nghiệp với doanh nghiệp theo hướng hình thành trung tâm thông tin thị trường lao động để tổ chức khảo sát thu thập thông tin chi tiết về nhu cầu tuyển dụng nhân lực của doanh nghiệp đến từng nhóm ngành, nghề làm cơ sở để xác định kế hoạch tuyển sinh, đào tạo. Đẩy mạnh hỗ trợ kỹ thuật cho các doanh nghiệp sử dụng lao động thông qua nâng cao năng lực, xây dựng và phát triển các quy trình, công cụ thu thập, cập nhật và tổng hợp dữ liệu, thông tin về cung, cầu lao động các ngành nghề.

Thứ tư, triển khai có hiệu quả các chính sách hỗ trợ đào tạo nghề cho lao động nông thôn gắn với nhu cầu và nâng cao hiệu quả sản xuất của người dân, các dự án đầu tư hỗ trợ sản xuất, chuyển đổi cây trồng vật nuôi, phát triển ngành nghề nông thôn. Huy động, lồng ghép các nguồn lực (ngân sách

trung ương, địa phương, đầu tư doanh nghiệp...) trong xây dựng các chương trình, dự án, đề án và các nguồn xã hội hóa để thực hiện kế hoạch đào tạo nghề cho lao động nông thôn □

Chú thích:

1. Quan tâm đào tạo nghề cho lao động nông thôn. <https://www.hoabinh.gov.vn>, ngày 14/11/2021.

2. Đề án Đào tạo nghề cho lao động nông thôn đến năm 2020 ban hành theo Quyết định số 1956/QĐ-TTg ngày 27/11/2009 của Thủ tướng Chính phủ.

3, 6. Kết quả 5 năm thực hiện tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục nghề nghiệp trên địa bàn tỉnh Hòa Bình. <https://tin-huyhoabinh.vn>, ngày 24/8/2023.

4, 5. Báo cáo số 343/BC-DGS ngày 03/12/2019 của Đoàn giám sát của Hội đồng nhân dân tỉnh về kết quả giám sát tình hình triển khai và thực hiện Đề án đào tạo nghề cho lao động nông thôn trên địa bàn tỉnh Hòa Bình theo Quyết định số 1956/QĐ-TTg ngày 27/11/2009 của Thủ tướng Chính phủ.

Tài liệu tham khảo:

1. Chỉ thị số 38-CT/TU ngày 14/3/2018 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy Hòa Bình về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục nghề nghiệp trên địa bàn tỉnh Hòa Bình.

2. Nghị quyết số 211/NQ-HĐND ngày 10/12/2019 của Hội đồng nhân dân tỉnh Hòa Bình về giám sát thực hiện Đề án đào tạo nghề cho lao động nông thôn trên địa bàn tỉnh Hòa Bình theo Quyết định số 1956/QĐ-TTg ngày 27/11/2009 và Quyết định số 971/QĐ-TTg ngày 01/7/2015 của Thủ tướng Chính phủ giai đoạn 2016 - 2020.

3. Quyết định số 971/QĐ-TTg ngày 01/7/2015 của Thủ tướng Chính phủ về việc sửa đổi, bổ sung Quyết định số 1956/QĐ-TTg ngày 27/11/2009 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án đào tạo nghề cho lao động nông thôn đến năm 2020.